

ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА – ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА

Държавен зрелостен изпит (ДЗИ) по география и икономика може да положите, ако НЕ сте изучавали учебния предмет за придобиване на профилирана подготовка във втори гимназиален етап. В този случай държавният зрелостен изпит включва учебно съдържание, изучавано в задължителните учебни часове в първи гимназиален етап на средното образование, а цялата учебно-изпитна програма за изпита – времетраене, учебно съдържание, оценявани компетентности, общ брой и видове задачи, максимален брой точки и минимален праг за успешно полагане, е Приложение № 27 към чл. 11, т. 6 на Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка.

ОБЩИ ПАРАМЕТРИ И ПРИМЕРНИ ЗАДАЧИ ЗА ДЗИ ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА) ЗА УЧЕБНАТА 2021 – 2022 ГОДИНА

ДЗИ по география и икономика, общообразователна подготовка включва 33 задачи, както следва:

- *20 задачи с избираем отговор*
- *10 задачи със свободен отговор*
- *2 задачи за локализиране на географски обекти*
- *1 задача за отговор на проблемен въпрос/създаване на географски текст по предоставени източници на информация*

Всеки вид задачи е илюстриран с примери. Те проверяват конкретни компетентности, заложи в учебно-изпитната програма. Представените примерни задачи са върху отделни оценявани компетентности от учебно-изпитната програма и не изчерпват съдържанието на изпитните варианти. Посоченият максимален брой точки е в зависимост от степента на сложност на задачата.

Задачите не следва да се възприемат като типови, които задължително ще се включват във всеки тестов вариант за ДЗИ. Формулировките на съответните задачи предполагат вариативност и няма да следват единичен модел. Наред с това трябва да се отчете, че придобиването на една и съща компетентност може да се проверява през една или повече задачи от различни видове.

Максималният общ брой точки е 100.

ПРИМЕРНИ ЗАДАЧИ С ИЗБИРАЕМ ОТГОВОР

За кой орган на държавна власт се отнасят посочените функции:

„Ръководи и осъществява вътрешната и външната политика на страната, осигурява обществен ред, носи отговорност за изпълнение на държавния бюджет“

- А) Народно събрание
- Б) Министерски съвет
- В) Конституционен съд
- Г) Президент

Оценявана компетентност: *Познава държавното устройство и управление в България.*

Максимален брой точки: 1 т.

За коя форма на релефа се отнася следното описание:

„Земна маса, която се придвижва плавно по наклонена повърхност. Обикновено се активизира от обилни валежи или интензивно снеготопене“?

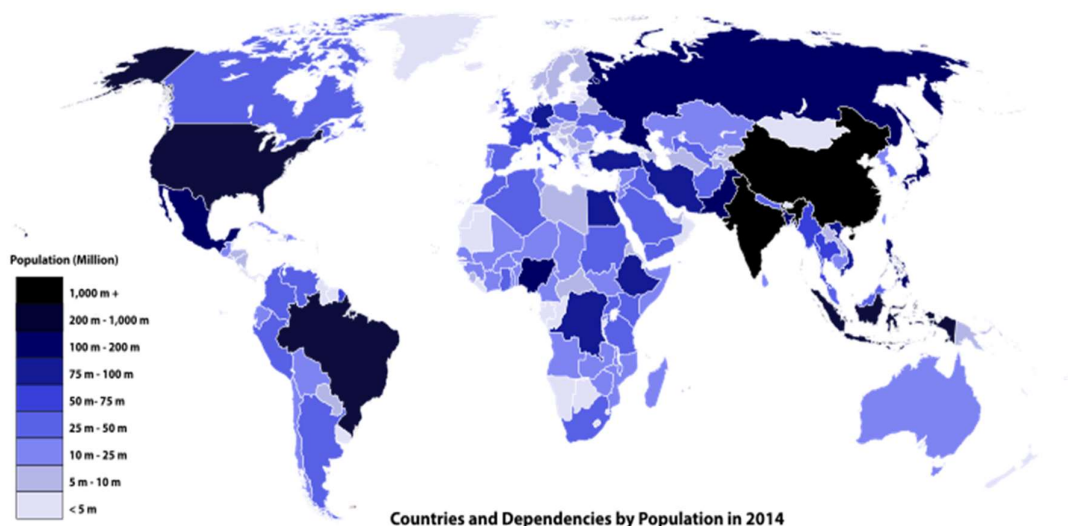
- А) дюни
- Б) пролом
- В) срутище
- Г) свлачище

Оценявана компетентност: *Обяснява особеностите на природните компоненти и връзките между тях.*

Максимален брой точки: 1 т.

ПРИМЕРНИ ЗАДАЧИ СЪС СВОБОДЕН ОТГОВОР

Разгледайте изображението и отбележете с „ДА“ и „НЕ“ верните и грешните твърдения.

№	Твърдение	ДА/НЕ
1.	Нигерия е най-многолюдната държава в Африка.	
2.	Според броя на населението си Австралийски съюз, Монголия и Аржентина са в една група.	
3.	Русия, Китай и Индия са сред най-многолюдните държави в Азия.	
4.	Населението на Либия е между 5 и 10 милиона души.	

Оценявана компетентност: Разпознава и използва елементи на географската карта и глобуса.

Максимален брой точки: 4 т.

Разгледайте изображението, прочетете текста и отговорете на въпросите.

“Дънди Прешъс Металс Челопеч” ЕАД е българско дружество за добив и преработка на медно-златно-пиритни руди, концесионер на находище “Челопеч”. Добивът се извършва по подземен способ, а добитата руда се преработва до рудни концентрати. Все още оставаме единственият рудник в света със 100% wi-fi покритие на 600 м под земята. Разпознати сме като дигитален рудник - получихме международна награда за технологично лидерство (Mining magazine Technology Leadership Award) заради уникален минен проект. Зад всичко това са хората с техните смели и нестандартни идеи, с начина, по който работят и взаимодействат. Постигането на нашите високи цели се крие в постоянните малки крачки, които правим по добър начин, за да бъдем различни.“
(<https://www.economic.bg/bg/news/10/zlatnite-hora-na-dandi-preshas-metals.html>)

А) Към кой сектор на стопанството се отнася това производство?

.....
.....
.....

Б) Защо рудника е определян като „дигитален рудник“?

.....
.....
.....

В) Освен рудата кой е другият много важен ресурс на компанията?

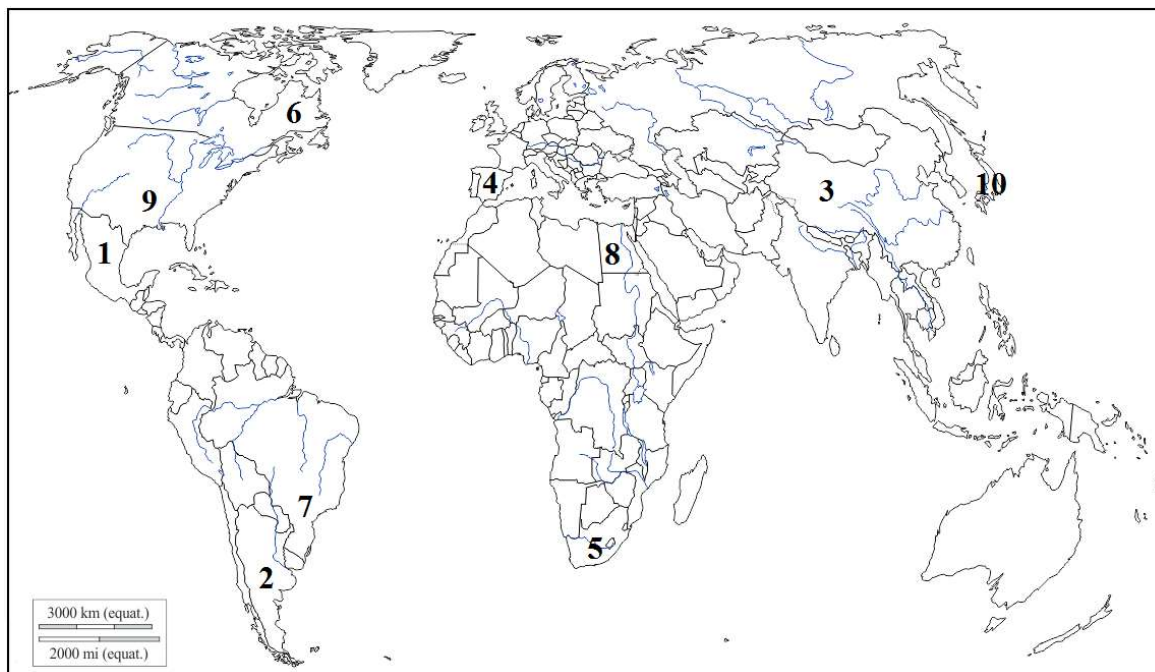
.....
.....
.....

Оценявани компетентности: Характеризира стопанството в България.
Използва и анализира географска информация от различни източници (карта, текст, графични изображения).

Максимален брой точки: 7 т.

ПРИМЕРНИ ЗАДАЧИ ЗА ЛОКАЛИЗИРАНЕ НА ГЕОГРАФСКИ ОБЕКТИ

Срещу номера от 1. до 10. вкл. запишете имената на указаните държави на картосхемата.

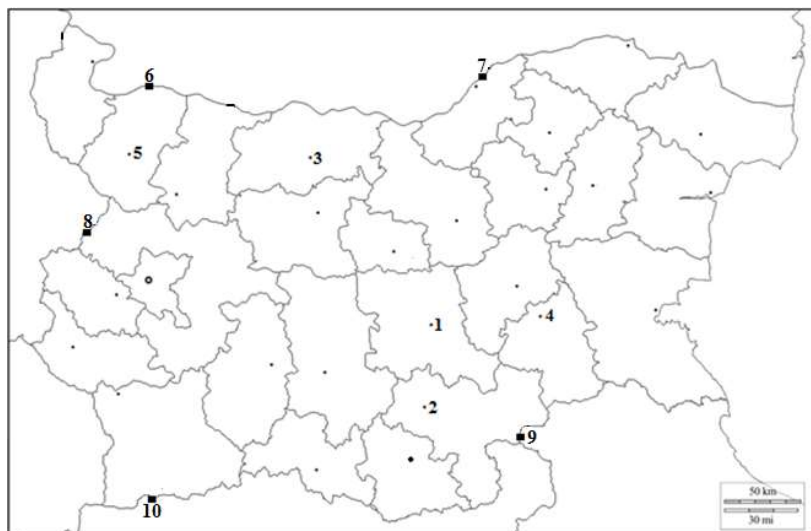

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

Оценявана компетентност: Разпознава и използва елементи на географската карта и глобуса.

Максимален брой точки: 10 т.

Срещу номера от 1. до 5. вкл. запишете имената на указаните на картосхемата областни градове, а срещу номера от 6. до 10. вкл. – имената на указаните ГКПП.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

Оценявана компетентност: Разпознава и използва елементи на географската карта и глобуса.

Максимален брой точки: 10 т.

ПРИМЕРНА ЗАДАЧА ЗА ОТГОВОР НА ГЕОГРАФСКИ ВЪПРОС

Прочетете трите текста за климатичните промени и последиците от тях и разгледайте картосхемата за температурите на Земята през 2100 г. по прогнози на НАСА. Дайте отговори на въпросите:

1. Кои основни проявления на проблема откроявате в България?
2. Кои са причините за тяхното възникване?
3. Как ще се отразят на страната ни предприетите мерки за решаването на проблема в природногеографски и икономически аспект?

4. Какви реални възможности предлагате вие за изход от ситуацията?

Формулирайте вашите отговори в текст не повече от 1600 думи, като спазвате следната последователност:

1. *Дайте кратък отговор на всеки въпрос.*
2. *Формулирайте аргументи, подкрепящи отговора, които са в логическа последователност (аргументативна редица).*
3. *Използвайте термини, които са характерни за географската наука и отразяват спецификата на явлениято или процеса.*

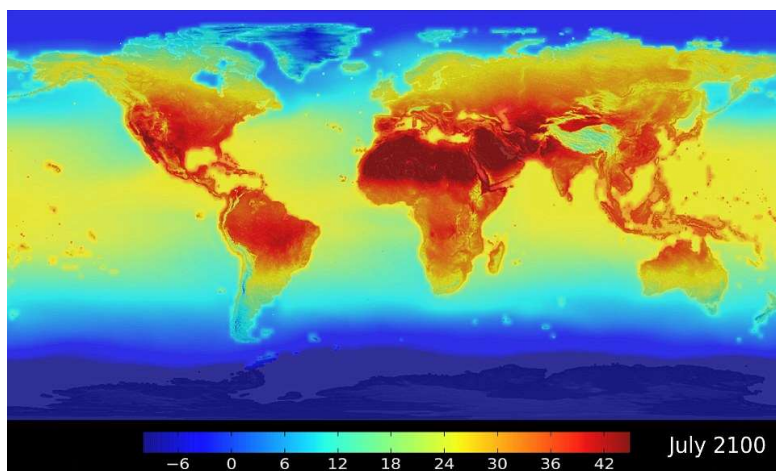
Според изданието на НИМХ към БАН „Климатични промени“ човечеството винаги е било в риск от неочаквани и неблагоприятни промени в климата в резултат на действието на естествени фактори – земни и космически. Към космическите фактори за промени в климата се причисляват параметрите на земната орбита и слънчевата активност. Към земните фактори спадат например преместване на земните полюси, промени в скоростта на земното въртене, промени във физикогеографския облик на Земята (изменения в конфигурацията на континентите и в нивото на Световния океан, формиране на планински масиви и промени в състава на атмосферата и др). Те оказват влияние върху разпределението на температурата, общата атмосферна циркулация, океанските течения, а оттам върху климата и неговите промени.

До 2100 г. с между 36 хил. и 86 хил. души годишно ще нарасне смъртността заради промените в климата, сочи докладът на Европейската комисия. Нивото на Световния океан ще се повиши с поне 17 см до 2080 г., като според най-лошия сценарий може да достигне и близо 1 м. Разходите за предпазване от наводнения и възстановяването на щетите от тях ще възлизат на 2,2 млрд. евро на година, като може да надхвърлят и 11 млрд. евро. Например разливите на р. Дунав ще струват между 19% и 40% повече, отколкото сега. Реколтата в южните части на Европейския съюз ще намалее с между 2% и 22% до 2080 г., докато в северните райони ще се увеличи с между 3% и 70%. Туристите няма да предпочитат дестинации до България и Гърция през лятото, а такива в Прибалтийските страни. Така южноевропейските страни ще загубят значителен процент от потока туристи, който им носи приход от около 100 млрд. евро на година. В подкрепа на тези прогнози Комисията посочва изследване на немския презастраховател "Мюнхен Ре", според което през последните десетилетия природните бедствия зачестяват и нанасят все повече щети. Въпреки че очевидно някои (най-вече северните) страни ще спечелят от климатичните изменения, докладът предупреждава за загуби в глобален мащаб и призовава всички страни (индустриализирани или не) да се ангажират с проблема. Крис Хоуп от университета „Кеймбридж“ твърди, че ако не се ограничи отделянето на парникови газове в атмосферата, световната икономика ще загуби 74 трилиона евро до 2200 г. (над 200% от световния БВП за 2006 г.). Докладът на Комисията посочва, че тези загуби могат да бъдат избегнати, ако се вземат мерки, които да задържат увеличаването на глобалните температури до 2⁰С спрямо 1990 г. Постигането на тази цел ще струва на страните от Европейския съюз (включително и на България) 0,19% от БВП годишно до 2020 г.

Подобни проучвания за очакващите планетата катаклизми предизвикват известна доза скептицизъм. Въпреки скептиците Европейският съюз, изглежда, е поел курс към активно предотвратяване на глобалните климатични промени. Още през 2007 г. канцлерът на Германия Ангела Меркел обяви, че ще направи борбата с климатичните промени свой приоритет. Освен това в новата енергийна стратегия на Европейския съюз е отделено специално място на предизвикателствата, свързани с промяната на климата. Според нея всичките страни – членки трябва да намалят емисиите от вредни газове с парников ефект до 2020 г. поне с 20%. Европейската комисия предлага още изсичането на горите, което също увеличава отделянето на вредни газове, да бъде прекратено през следващите 20 години и да започне възстановяването им на международно и национално ниво.

Учени от университета в Цюрих в свой доклад по Програмата за защита на околната среда към ООН предупредиха, че промените в климата и глобалното затопляне през следващите десетилетия са на път да убият зимния туризъм, а световно известни курорти ще западнат и изчезнат заради липса на сняг и невъзможност да се възстановят големите инвестиции в тях. Преди две години заради липсата на сняг туристите отказаха резервациите и хотелите в Боровец, Пампорово и Банско останаха празни и понесоха огромни загуби. Провала на зимния сезон в България предизвика инвестиция от близо 5 млн. лв. за три машини за изкуствен сняг на пистите "Боровец" 2 и 3.

(източник: <http://www.borovets-bg.com>)

Интерактивна карта на температурите на планетата 2100, НАСА.

(източник: <http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-3125113/Earth-2100-Nasa-maps-reveal-world-need-adapt-rising-temperatures-caused-climate-change.html>)

Оценявани компетентности: Идентифицира и изразява мнение за географски проблем(и) на базата на подбрана географска информация.
Използва и анализира географска информация от различни източници (карта, текст, графични изображения).

Максимален брой точки: 20 т.